

Position paper

Aangeboden door KidsRights, het Kinderrechtencollectief,
de Nationale Jeugdraad (NJR) en UNICEF Nederland

KINDERRECHTEN IN NEDERLAND

Van zorgwekkend signaal naar
structurele actie

Maandag 14 september 2026

Kinderrechten
Collectief

Aanleiding

Nederland is in 2026 gezakt naar de 22e plaats op de KidsRights Index - de laagste positie ooit voor Nederland, en een voortzetting van een dalende trend sinds de sterke notering in de periode 2018-2022. Naar aanleiding van berichtgeving hierover heeft de Tweede Kamer op 24 juni 2026, op verzoek van lid Synhaeve (D66) en met brede steun, besloten tot een rondetafelgesprek met KidsRights, de Kinderombudsman, de Nationale Jeugdraad, het Kinderrechtencollectief en UNICEF Nederland. In het plenaire debat is expliciet gepleit voor een breed gesprek dat verder gaat dan jeugdzorg of onderwijs alleen, en dat ook de ministers van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport, van VWS en van Justitie en Veiligheid aangaat.

Met deze position paper bundelen KidsRights, het Kinderrechtencollectief, de Nationale Jeugdraad (NJR) en UNICEF Nederland hun gezamenlijke inbreng voor en naar aanleiding van dit gesprek. Wij volgen daarbij de opbouw van de Index zelf: de domeinen waarop landen worden beoordeeld vormen de rode draad van deze paper, met Enabling Environment als de paraplu waaronder onder meer het gebrek aan structurele jongerenparticipatie in beleid valt. De boodschap is helder: de neerwaartse trend is geen incident, maar het gevolg van al langer bekende en onvoldoende opgevolgde knelpunten.

Nederland heeft nu de kans en politieke aanleiding om kinderrechten structureel te verankeren in beleid, wetgeving en begroting. Onze aanbevelingen zijn daarom:

- **Pas de kinderrechtentoets structureel toe op nieuw en bestaand beleid.**
- **Ontwikkel een integrale, departement overstijgende visie op jeugd en kinderrechten.**
- **Betrek kinderen en jongeren structureel bij beleid dat hen raakt.**
- **Zorg voor uitvoerbaar beleid met mandaat, doorzettingsmacht én budget.**

Tijdens het rondetafelgesprek van 10 september is deze boodschap in de praktijk bevestigd. Kamerleden stelden daarbij scherp de vraag of het gebrek aan voortgang van kinderrechten vooral ligt aan onvoldoende politieke wil, aan uitvoeringsverlamming, of aan het ontbreken van een langetermijnvisie. Wat het antwoord daarop ook is, de oplossing verandert niet: zolang ontwikkelingen op het gebied van kinderrechten los van elkaar en per domein worden benaderd, blijft vooruitgang fragmentarisch. Nederland heeft een overkoepelend kader nodig, en een meervoudige blik die dwars door domeinen en departementen heen kijkt.

Op 30 september 2026 voert de Tweede Kamer een Jeugddebat. KidsRights, het Kinderrechtencollectief, NJR en UNICEF Nederland vragen de leden om de bevindingen en aanbevelingen uit het gesprek van 10 september en dit position paper actief mee te nemen als toetssteen voor dat debat.

De KidsRights Index: het bredere beeld

De positie van Nederland op de KidsRights Index daalt al sinds 2022 (destijds plek 4) via 20e (2023), 19e (2024) en 21e (2025) naar 22e in 2026. Regionaal staat Nederland 20e van de 32 landen in West-Europa. Op domeinniveau is Nederland regionaal 17e op zowel het domein Life als het domein Health, en 24e op het domein Enabling Environment for Children's Rights.

Dat laatste domein weegt in hoeverre Nederland de algemene beginselen van het Kinderrechtenverdrag heeft verankerd - non-discriminatie, het belang van het kind, het recht op leven en ontwikkeling, en het recht van kinderen om gehoord te worden - naast de wetgevende en budgettaire infrastructuur die daarvoor nodig is. Het is gebaseerd op de Concluding Observations van het VN-Kinderrechtencomité uit 2022, en de knelpunten die het Comité toen benoemde blijven grotendeels onopgelost. De volgende paragrafen lopen langs deze domeinen en bieden aanbevelingen.

Enabling Environment: de paraplu voor participatie en structurele inbedding (regionaal 24e)

Het domein Enabling Environment weegt het zwaarst in de dalende positie van Nederland en vormt de paraplu waaronder de meeste van onze aanbevelingen vallen: van non-discriminatie en het belang van het kind, tot budget, wetgeving en - niet in de laatste plaats - het recht van kinderen om gehoord te worden.

Het belang van het kind staat onvoldoende structureel voorop in beleid en besluitvorming; dat vraagt om een echte cultuuromslag. Die cultuuromslag begint bij de vraag welk belang voorop staat: te vaak is dat nog het financiële argument, terwijl het belang van het kind leidend zou moeten zijn - ook omdat Nederland relatief veel geld uit geeft aan kinderen en jeugd, maar dat geld niet altijd doelmatig besteedt.

Non-discriminatie en het belang van het kind

- **Kinderen in asielprocedure:** het principe van het belang van het kind wordt niet consistent toegepast op migranten- en asielkinderen. Het aantal kinderen in noodopvang is opgelopen tot ruim 7.000 - meer dan drie keer zoveel als in 2022. Frequentie verhuizingen tussen tijdelijke, onderbezette opvanglocaties verstoren onderwijs en ondermijnen het recht op een adequate levensstandaard.
- **Caribisch Nederland:** de rechten van kinderen in Caribisch Nederland vragen om extra aandacht en zijn onlosmakelijk onderdeel van het Koninkrijksbrede kinderrechtenbeleid.

Budget en Kindgericht begroten

- **Armoede onder kinderen:** meer dan 1 op de 10 kinderen leeft in of nabij armoede; onder jongeren van 15-24 jaar ligt dat percentage (4,6%) hoger dan in de totale bevolking (3,1%). Het gemiddelde inkomenstekort van huishoudens in armoede liep op van 12% (2018) naar 19% (2024) - een teken dat de overheid onvoldoende budget mobiliseert voor kinderen die dat het hardst nodig hebben (CBS, "Leven in armoede 2025"). UNICEF's begrotingsonderzoek naar kindgerichte overheidsuitgaven laat zien dat een visie op wat kinderen nodig hebben om gezond, veilig en kansrijk op te groeien zich moet vertalen in gerichte financiële keuzes.
- **Besteed doelmatiger, niet per se meer:** het gaat niet alleen om de omvang van het budget, maar om de vraag of het geld - dat er in Nederland vaak wel degelijk is - ook daadwerkelijk en doeltreffend bij het kind terechtkomt. Een kindgerichte blik op bestaande uitgaven, in plaats van een uitsluitend financiële afweging, is een eerste stap naar doelmatiger beleid.
- **Inzichtelijk maken van kindgerichte uitgaven:** Uit onderzoek van UNICEF uit 2024 naar kindgerichte uitgaven binnen de rijksbegroting blijkt dat overheidsuitgaven vaak onvoldoende transparant zijn en breed worden omschreven. Hierdoor ontbreekt inzicht in hoeveel er daadwerkelijk in kinderen wordt geïnvesteerd en wat daarvan het resultaat is. Meer inzicht in deze uitgaven maakt effectiever beleid mogelijk, voorkomt versnippering van kinderbelangen en helpt invulling te geven aan de verantwoordelijkheid van de overheid over het VN-Kinderrechtenverdrag. Dit kan worden bereikt door jaarlijks en integraal overzicht van kindgerichte uitgaven binnen de rijksbegroting op te stellen. Het VN-Kinderrechtencomité spoorde Nederland ook al aan om een kindgerichte begrotingsaanpak te incorporeren.

Wetgeving en toetsing

- **Maak kinderrechten leidend in beleid en wetgeving:** verplicht een kinderrechtentoets aan het VN-Kinderrechtenverdrag bij ieder wetsvoorstel en beleidsvoornemen dat kinderen raakt. Zorg er bovendien voor dat kinderen toegang hebben tot begrijpelijke, kindvriendelijke informatie over wet- en regelgeving die hen raakt, zoals verplicht op grond van artikel 42 van het VN-Kinderrechtenverdrag. De kinderrechtentoets bestaat al; de opgave ligt nu vooral in de consistente en daadwerkelijke toepassing ervan in de praktijk, niet in het instrument zelf.
- **Start nu daadwerkelijk met de ratificatie van OP3:** wacht hiermee niet op het weegmoment na ratificatie van het VN-verdrag Handicap, maar zet nu concrete stappen om de individuele klachtprocedure voor kinderen bij het VN-Kinderrechtencomité mogelijk te maken - dezelfde procedure die kinderen in onder meer Frankrijk, Duitsland, Spanje, en 50 andere landen, al hebben.

Bestuurlijke inbedding

- **Organiseer jaarlijks een zelfstandig Kamerdebat over kinderrechten:** één moment per jaar waarop de positie van kinderen in brede zin - niet versnipperd over jeugdzorg, onderwijs, migratie of armoede - wordt besproken en de voortgang op de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité wordt beoordeeld, met Kinderrechten in Beweging als inhoudelijke basis.
- **Ontwikkel een rijksbrede jeugd- en kinderrechtenagenda met mandaat, verbind bestaande trajecten:** Kinderrechten en jeugdbeleid vragen om een integrale aanpak die de grenzen van departementen en beleidsterreinen overstijgt. Daarom pleiten wij voor de ontwikkeling van een rijks brede jeugd- en kinderrechtenagenda waarin bestaande initiatieven, beleidsprogramma's en verantwoordelijkheden worden verbonden. Over de voortgang van deze agenda dient jaarlijks aan de Tweede Kamer te worden gerapporteerd. Om ervoor te zorgen dat de agenda daadwerkelijk tot resultaten leidt, is bestuurlijk mandaat essentieel. Dit kan worden belegd bij een interdepartementale taskforce met als uitgangspunt: er moet voldoende mandaat zijn om over departementale en sectorale grenzen heen besluiten te nemen en samenwerking af te dwingen. Alleen op die manier wordt voorkomen dat kinderrechtenbeleid blijft steken in goede bedoelingen en losse initiatieven, en kan het worden vertaald naar samenhangend, concreet en uitvoerbaar beleid dat de positie van kinderen en jongeren daadwerkelijk versterkt. Ook te overwegen valt een commissariaat, of specifiek aangewezen functionarissen met doorzettingsmacht.
- **Geef opvolging aan de Nationale Jeugdstrategie:** Met de Nationale Jeugdstrategie ligt er al een departement overstijgende strategie voor jongeren vanaf 12 jaar. De uitvoering hiervan is echter onvoldoende van de grond gekomen. Door de Nationale Jeugdstrategie actief op te volgen en te voorzien van duidelijk mandaat, kan worden ingespeeld op de belangrijkste uitdagingen waar jongeren in Nederland mee te maken hebben.

Kinder- en jongerenparticipatie

- **Geef kinderen en jongeren daadwerkelijk een stem in beleid:** niets over jongeren, zonder jongeren: voer de motie-Westerveld over jongerenparticipatie uit, met structurele inzet van ervaringsdeskundige jongeren (zoals Expex), en maak participatie een vast onderdeel van beleidsvorming in plaats van een eenmalige consultatie. Maak hierbij ook gebruik van de infrastructuur en de representatieve onderzoeken van State of Youth NL, een initiatief van KidsRights. Structureel betrekken begint bij beter luisteren: neem de bevindingen van dat onderzoek niet alleen op, maar vertaal ze ook aantoonbaar in beleid.

Right to Life & Right to Health (regionaal 17e op beide domeinen)

Op zowel het domein Life als het domein Health staat Nederland 17e. Twee cijfers uit deze domeinen springen eruit:

- **Kindersterfte (Right to Life):** de sterfte onder kinderen jonger dan 5 jaar (per 1.000 levendgeborenen) steeg licht van 3,91 naar 3,96 en ligt daarmee boven het West-Europese gemiddelde van 3,3. Nederland behoort tot de 12 landen in de regio met een stijging.
- **Overgewicht en obesitas (Right to Health):** 5,4% van de kinderen onder de 5 jaar heeft overgewicht en 4,8% van de 5- tot 19-jarigen is obees. Het Kinderrechtencomité vroeg hier al in 2015 én 2022 om concrete maatregelen. Nederland moet nu daadwerkelijk de marketing van ongezond voedsel aan kinderen - in fysieke én digitale omgevingen - aan banden leggen, en gezonde voeding en beweging actief stimuleren.

Right to Protection: het jeugdzorgstelsel onder druk

Het jeugdstelsel staat onder druk - mede doordat beleid hier te vaak vanuit een financiële in plaats van een rechtenbenadering wordt vormgegeven. De Hervormingsagenda Jeugd voorziet in de eerste plaats in een jaarlijkse besparing op de jeugdhulp, en wetsvoorstellen beperken de toegang tot hulp via begrippen als 'eigen kracht' en 'gebruikelijke zorg' - terwijl onderzoek onder jongeren met jeugdzorgervaring laat zien dat zij vooral behoefte hebben aan autonomie in de hulp die zij krijgen.

- **Toegang tot jeugdzorg:** decentralisatie heeft geleid tot ongelijke toegang tussen gemeenten (variërend van 5% tot 15% van de jongeren die zorg ontvangt) - een probleem dat het Kinderrechtencomité al in 2015 signaleerde. Nieuw onderzoek (nog niet gepubliceerd) van State of Youth NL, een initiatief van KidsRights, laat zien dat 59% van de jongeren die zorg ontvingen daarbij significante drempels ervoer. Als concreet voorbeeld van deze drempels geeft 41% aan last te hebben gehad van lange wachtlijsten.
- **Justitiële jeugdinrichtingen (JJI's):** recente berichtgeving over schendingen van kinderrechten in JJI's vraagt om een herbezinning vanuit kinderrechtenperspectief en om een rondetafelgesprek, onder meer met YOPE, specifiek gericht op JenV Jeugd. In lijn met General Comment 19 bij het IVRK moet daarbij eerst worden bepaald wat jongeren nodig hebben, waarna personeel en budget daarop worden afgestemd - niet andersom.
- **Gesloten jeugdzorg:** nachtelijke insluiting van jongeren mag niet opnieuw worden ingevoerd. Het gesprek hierover moet samen met jongeren worden gevoerd, in lijn met de artikelen 3 en 12 IVRK (belang van het kind en het recht om gehoord te worden), en niet in de eerste plaats vanuit de (vermeende) veiligheid van de professional.
- **Klachtrecht:** de recente rapportage van de Kinderombudsman laat zien dat jongeren door ongelijke machtsverhoudingen tussen jongeren, hulpverleners en instellingen vaak geen klacht durven indienen. De Kinderombudsman betoogt daarnaast dat na tien jaar onderzoeken over het klachtrecht, structurele problemen niet zijn opgelost. Ratificatie van OP3 kan kinderen de mogelijkheid geven internationaal een klacht in te dienen, daarnaast moeten er kindvriendelijke klachtmechanismen op nationaal niveau zijn waarmee kinderen anoniem kunnen klagen zonder angst voor repercussies.

Slotoproep

De dalende positie van Nederland op de KidsRights Index is een signaal dat al langer bekende knelpunten - van Life en Health tot Protection en Enabling Environment - onvoldoende zijn aangepakt. De aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité uit 2022 bieden een concrete agenda die vandaag al uitvoerbaar is. Goede bedoelingen zijn er genoeg gebleken; wat ontbreekt is de vertaling daarvan naar duidelijk geoperationaliseerd en uitvoerbaar beleid, met mandaat, doorzettingsmacht en budget.

KidsRights, Kinderrechtencollectief, NJR en UNICEF Nederland vragen Tweede Kamerleden en het kabinet om kinderrechten niet langer als sectoraal thema, maar als structureel uitgangspunt van beleid te behandelen: getoetst, geagendeerd, begroot, en samen met kinderen en jongeren zelf vormgegeven. Dat vraagt om een meervoudige blik, over domeinen en departementen heen, met het belang van het kind als uitgangspunt.

Om dit te realiseren vatten wij graag vier concrete stappen samen:

- **Pas de kinderrechtoets structureel toe op nieuw én bestaand beleid.** Hiermee wordt structureel inzichtelijk gemaakt wat de gevolgen van beleidskeuzes zijn voor kinderen en jongeren en wordt de naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag versterkt.
- **Ontwikkel integrale, departement overstijgende visie op jeugd en kinderrechten.** De uitdagingen waar kinderen en jongeren mee te maken hebben laten zich niet vatten binnen de grenzen van afzonderlijke beleidsterreinen. Een samenhangende langetermijnvisie is daarom noodzakelijk.
- **Betrek kinderen en jongeren structureel bij beleid dat hen raakt.** Niet alleen bij de ontwikkeling van nieuw beleid, maar ook bij de evaluatie en verbinding van bestaand beleid. Hun ervaringen, perspectieven en oplossingen zijn essentieel voor effectief en toekomstbestendig beleid.
- **Zorg voor uitvoerbaar beleid met mandaat en doorzettingsmacht.** Overweeg hiervoor een ministeriële taskforce met een duidelijk mandaat om departementen te verbinden en de uitvoering van kinderrechtenbeleid te bewaken. Alleen met voldoende bevoegdheden kunnen noodzakelijke besluiten over sectoren en departementen heen worden gerealiseerd. Ook te overwegen valt een regeringscommissaris of een onafhankelijke functionaris.

Dit is niet alleen een oproep aan de politiek; het is een uitgestoken hand. Als maatschappelijk middenveld staan wij niet tegenover de Kamer en het kabinet, maar naast hen - met kennis, onderzoek en de stem van kinderen en jongeren zelf als aanbod. Zo geven we een hele generatie het vertrouwen in de toekomst, en in de politiek, terug.

Het Jeugddebat van 30 september aanstaande is hiervoor een eerste concreet moment: wij vragen de Kamer om deze aanbevelingen daar expliciet te agenderen, zodat dit rondetafelgesprek een aantoonbaar vervolg krijgt.

KinderrechtenCollectief

Contact

KidsRights: Marc Dullaert (Voorzitter en oprichter) | marc@kidsrights.org

Kinderrechtencollectief: Brigitte Boswinkel (Directeur) | b.boswinkel@kinderrechten.nl

Nationale Jeugdraad (NJR): Merle Blom (Voorzitter) | merleblom@njr.nl

UNICEF Nederland: Esther Polhuijs (Hoofd Pleit & Programma's) | epolhuijs@unicef.nl